

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Keskkonnaministeeriumile

Meie: 10.08.2023 nr 1-5/23/5880

Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) seisukohad Natura hindamise korraldamise kohta relvaseaduse jt seaduste muutmise eelnõu põhjal

Kommentaariid ja ettepanekud on koostatud relvaseaduse jt seaduste muutmise eelnõule, mille KeM edastas EKOLE 31.05.23. Kommenteeritud ei ole relvaseaduse muutmise sätteid (eelnõu § 1), kuna need ei puuduta Natura hindamise üldregulatsiooni.

EKO seisukohti ei saa käsitleda täieliku õigusliku analüüsina eelnõu kitsaskohtadest, kuna neis on pööratud tähelepanu üksnes kõige ilmsematele vajakajäämistele eelnõus. Leiame jätkuvalt, et eelnõu tervikuna vajaks põhjalikku ümbervaatamist, kuna selle koostamise käigus on jäetud tähelepanuta paljud olulised aspektid. Samuti on eelnõus hetkel olulisi lahtiseid küsimusi (nt millistele tegevustele Natura hindamist plaanitakse kohaldada), mistõttu ka EKO poolt ei saa veel kõigis küsimustes lõplikke ettepanekuid esitada.

Märgime ka, et eelnõu läbitöötamine ja kommenteerimine on olnud väga keeruline ja ajamahukas, kuna üheaegselt on tulnud tähelepanu pöörata kontseptuaalsetele lähtekohtadele kui ka konkreetsete sätete sõnastusele ja normitehnilistele lahendustele. Seda saanuks vältida, kui eelnõule oleks koostatud nõuetekohane väljatöötamiskavatsus.

Alljärgnevalt on ülevaatlikkuse huvides kokku võetud EKO peamised ettepanekud; ettepanekute põhjendused ja detailsemad seisukohad on esitatud manuses olevas dokumendis.

Kokkuvõte EKO tähelepanekutest ja ettepanekutest

- 1. Soovitame täiendada eelnõu seletuskirja selge ülevaatega menetlusetappide järjestusest nii Natura hindamisel KMH/KSH raames kui eraldiseisvalt.**
- 2. Korduva ja jätkuva tegevuse mõiste on vaja nii KeHJS-s kui LKS-s defineerida seaduse tasandil, vastasel korral tekitab mõistekasutus ebaselgust.**
- 3. Täiendada KMH eelhindamise regulatsiooni:**
 - 1) täiendada KeHJS eelhindamise sätteid Natura aladele avalduvate mõjude hindamise erisustega;
 - 2) reguleerida täpsemalt, millistel juhtudel tuleb koostada üksnes Natura eelhindang, mitte KMH eelhindang.
- 4. Täpsustada Natura hindamise läbiviimist erinevatele kavadele, mh:**
 - 1) millistele strateegilistele planeerimisdokumentidele kohaldub LKS-s ettenähtud Natura hindamise regulatsioon
 - 2) Kas ja kuidas toimub kaitse-eeskirjades ja kaitsekorralduskavades lubatavate tegevuste mõjude hindamine.
- 5. Täpsustada KMH ja KSH menetluse seoseid Natura hindamise nõuetega, sh:**

- 1) sõnastada KeHJS § 29 lg 1 täiendav p 1.1 nii, et KMH aruande raames läbiviidav Natura hindamine peab vastama LKS §-s 69.6 sätestatud nõuetele.
- 2) täpsustada eelnõus KSH aruande Natura hindamist puudutavaid sätteid, et oleks selgem, millises etapis saab avalikkus kaasa rääkida, kui nii asjakohase hindamise kui Natura erandi aruanne on osaks KSH aruandest.

6. Natura hindamise regulatsioon (plaanitav LKS 10. peatükk) oleks vaja kujundada oluliselt lihtsamaks ja rakendaja jaoks selgemaks:

- 1) Esitada kavandatud menetluse nõuded menetlusetappide ajalisel järjestuses.
- 2) Kehtestada regulatsioon võimalikult täpsete menetluslike nõueteena
- 3) LKS § 69.1 erinevad lõiked oleks mõistlik kehtestada eraldi paragrahvides, mis järgiksid menetlusetappide ajalist järjestust.

7. Sätestada eelnõus selgelt, millistele kavandatavatele tegevustele eraldiseisva Natura hindamise kohustus kohaldub. Selleks viia eelnevalt läbi põhjalik analüüs, milles kaardistada võimalikud tegevusvaldkonnad ning hinnata nende mõjuhindamise vajadust.

Muuhulgas teeme ettepaneku:

- 1) kavandada eelnõus selge regulatsioon, tagamaks nende tegevuste mõju hindamine, millele hetkel kehtivast õigusest ei tulene loakohustust;
- 2) sätestada eelnõus selgelt, kas kaitse-eeskirjade ja kaitsekorralduskavade menetluses on vaja Natura eelhindamist või mitte. Juhul, kui kaitse-eeskirjaga lubatakse kalapüüki, jahti, raiet, kuivendussüsteemide uuendamist ja hooldust, liikide ohjamist (nt kormoran) vm tegevust, mis ei ole seotud ala kaitsekorraldusega (ei soodusta seda) ja mille mõjude hindamist ei toimu üheski muus menetluses, siis tuleks mõjude hindamine läbi viia kaitse-eeskirjade menetluses või muul viisil tagada, et selliste tegevuste mõju on hinnatud;
- 3) mitte lubada raieid Natura aladel metsaelupaikades;
- 4) maaparandussüsteemide hooldus ja uuendamine tuleb seada mõju hindamise (sh eelhindamise) objektiks ning luua vastav otsustuskord ja menetlus, milles hindamine toimub;
- 5) Sätestada eelnõus selgelt, et Natura hindamise kaalumise kohustus kehtib ka projekteerimistingimuste puhul.

8. Natura hindamise algatamise regulatsioon (LKS §-d 69.2-69.4) tuleks tervikuna põhjalikult ümber vaadata, kuna need on praegu paljudes detailides ebaselged või ebapiisavad.

Muuhulgas teeme ettepaneku:

- 1) reguleerida mõju puudumise ilmselguse alused ja eelhindamisest loobumise juhtumite järelevalve;
- 2) kehtestada selgemad reeglid KeA kooskõlastuse otsustamiseks (kooskõlastuse siduvus, selle andmise tähtaeg jmt);
- 3) seada varasematele Natura hindamise aruannetele ajalise kehtivuse piir;
- 4) et eelhindamisse kaasataks kaitstavaid väärtusi tundev ekspert;
- 5) et eelhinnangu eelnõu peaks läbima avatud menetluse.

9. Eelnõus tuleks tagada, et hindamise ulatuse ja sisu ning vajalike uuringute määratlemise etapis tehtud otsused on võimalikult kvaliteetsed. Seetõttu peame oluliseks ja teeme ettepaneku, et see etapp läbiks avalikustamise, sarnaselt KMH programmiga.

10. Eksperdile seatud nõudeid tuleks muuta, et tagada eksperthinnangute kvaliteet ja objektiivsus:

- 1) Täpsustada LKS § 69.5 lg 1 sõnastust, nii et eksperdile seatavaks põhinõudeks oleks teadmiste ja kogemuste olemasolu kaitstava liigi või elupaigatüüpi kohta;
- 2) jätta eelnõust välja säte, mille kohaselt võib eksperdiks määrata otsustaja teenistuja või töötaja, kes vastab nõuetele (LKS § 69.5 lg 2).

11. Natura hindamise aruande kvaliteedi tagamise nõuete osas jääme EKO 30.09.22 seisukohtades esitatud kommentaaride juurde ja leiame, et Natura hindamise normid peavad tagama Euroopa Kohtu praktikast tulenevate nõuete täitmise.

12. Jääme ka seisukoha juurde, et Natura asjakohase hindamise raames ei saa ekspert anda hinnangut Natura erandi menetluse algatamise kohta.

13. Avalikkuse kaasamise sätted tuleks tervikuna ümber struktureerida ja kaasamise nõuded sõnastada selgelt nii, et need oleksid selged, rakendajale ja ka avalikkusele arusaadavad ja tagaksid Aarhuse konventsiooni nõuete täitmise.

Muuhulgas:

- 1) kaasamaks avalikkust menetluse varases etapis (konventsiooni art 6 lg 4), tuleks menetlusest avalikult teavitada juba eelhindamise faasis ning anda avalikkusele võimalus kaasa rääkida nii hindamise algatamise kui hindamise sisu ja ulatuse osas;
- 2) avalikkusel peab olema võimalus avaldada seisukohta nii Natura asjakohase hindamise aruande eelnõu kui erandi aruande eelnõu kohta;
- 3) Ametlikes Teadaannetes tuleks avaldada teated kõigis menetlusetappides, milles avalikkus saab osaleda (vt eestpoolt); teadete jaoks tuleks AT-s luua eraldi rubriik ning teated peaksid sisaldama teavet lähedal asuvate Natura alade kohta koos alade nimega ning teabega nende kauguse kohta kavandatava tegevuse asukohast;
- 4) Sätestada avalikeks väljapanekuteks ühtsed ja piisavad tähtajad: eelhinnangute ja hindamise algatamise/algatamata jätmise otsuste eelnõude avaliku väljapaneku miinimumtähtajaks 14 päeva, hindamisaruande avaliku väljapaneku miinimumtähtajaks 21 päeva.
- 5) reguleerida eelnõus ka ettepanekute ja seisukohtade kaalumise ja neile vastamise kohustus analoogselt KeHJS sätetega.

14. Erandimenetluse sätteid tuleks oluliselt täpsustada.

Muuhulgas teeme ettepaneku:

- 1) mõelda põhjalikumalt läbi Vabariigi Valitsuse nõusoleku regulatsioon, kuna hetkel on selle õiguslik tähendus ja seos otsustaja otsusega ebaselge.

- 2) sätestada, et iga erandimenetluse korral tuleks enne tegevusloa andmist küsida Euroopa Komisjoni arvamust
- 3) sätestada selgemalt nii Vabariigi Valitsuse nõusoleku puudumise tagajärjed kui Euroopa Komisjoni arvamuse tagajärjed juhul, kui arvamus ei ole kavandatava tegevuse suhtes soodne (st sätestada selgelt, et neil juhtudel ei saa tegevust lubada)
- 4) eristada nõudeid Natura asjakohase hindamise eksperdile ja erandi hindamist teostavale eksperdile.

15. Hüvitusmeetmete määramist puudutavaid sätteid tuleks oluliselt täpsustada.

Muuhulgas tuleks:

- 1) Täpsustada: a) kes hüvitusmeetmed määrab, b) millises dokumendis ja c) millisel menetluse ajahetkel ning d) kuidas määratakse, kes neid peab rakendama;
- 2) kuidas tagatakse, et kavandatavat tegevust ei alustata enne hüvitusmeetmete rakendamist;
- 3) mis saab juhul, kui hindamisaruandest nähtub, et hüvitusmeetmeid ei ole võimalik rakendada ja tegevus ei ole seega lubatav;
- 4) mis saab juhul, kui Natura hindamise tulemustel kehtestatud meetmed mingil põhjusel ei toimi ning Natura alale võib seetõttu avalduda ebasoodne oluline mõju.

16. Tegevusloa andmise seoseid Natura hindamise tulemustega tuleks nii LKS kui KeHJS menetluse sätetes veel täpsustada, kuna praegu on need sõnastatud liiga üldiselt.

Lugupidamisega
/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton
Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator